

gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pòli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta 1 fl. 80 kr., za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20, za pol leta 2 fl. 10 kr., za četert leta 1 fl. 5 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 9. marca 1859.

Nemška, turška in še druge detelje na Štajarskem. *)

Poduk koristen tudi drugim deželam.

Po premembi večjih in manjših posestev se večkrat primeri, da pride ktero v prav prebrisane roké; pa le škoda, da dostikrat najbistrejši niso pravi kmetovavci. Oni le mislijo in prevdarjajo, kako bodo svoje kmetijstvo na najvišjo stopnjo povzdignili, da jim bo največ obresti in dobička nanašalo; osnujejo dovelj novih naprav, od katerih so tû in tam v raznih časnikih in bukvah marsikaj novega brali, in jih dostikrat na taci krajih poskušajo, kjer ni po nobeni ceni mogoče, da bi se jim po njih željah obnesle. Enakim, na novo vpeljanim naredbam, posebno pa, če se jim niso izšle po godi, se sosedje posmehujejo, in pravijo, da enaki gosposki zmišljeji niso piškavega oreha vredni; zato se ni tudi čuditi, da naš kmet pri svoji stari termi in navadi ostane, in se neče novih znajdb poprijeti, če mu še toliko obresti obetajo.

Popotovaje na Štajarskem sem več enacih skušinj zapazil, ki se niso pri nemški detelji (metelki, lucerni) nikakor obnesle, ker Štajarci nemško deteljo, kakor sem se sam prepričal, radi v negodne kraje, močirne nižave, v slabo in izpito zemljo, na sterme klance ali pa na take njive sejejo, ki so popolnoma s plevélom prerašene; ravno zato se pa tudi sèm ter tjè toži, da na Štajarskem lucernska detelja ne stori kakor v družih deželah. Če bi se omenjena detelja na Štajarskem le na tistih krajih sejala, kjer se popolnoma dobro ponaša, bi bil gotovo njeni pridelek obilen.

Če hočeš nemške detelje na kupe pridelati, sej jo po prostornih in suhih dolih, taci kakor je polje od Gradca do Vildona, ali pa lipniško, ptujsko in marburško polje, po savinski dolini, ravno tako se ti bo tudi poleg srednjih homcov, koder se terta dobro obnaša, bogato splačevala. — Prepričal sem se tega sam v suhih letih 1856 in 1857, in v veliko krajih na Štajarskem sem vidil, da je suša sèm ter tjè cele z deteljo obsejane kraje do čistega posmodila, v tem so pa, akoravno po redkoma z nemško deteljo obsejane njive lepe zelene stale, da jih je bilo lepo viditi; ravno tako lepo in čversto klijejo posamne posetve imenovane lucernke tudi po travnikih, po potnih mejnikih in po nasipih ob železnih cestah, in rastejo v kljub še tako hudi suši vesele in krepke, dokler se ne pokosijo.

Dobrota nemške detelje za živinsko klajo je povsod tako znana, da je ni potreba tukaj posebej hvaliti in priporočevati; manj znan je pa kraj, v katerem se dobro ponaša, in obdelovanje omenjene piče; torej naj mi bo tukaj dovoljeno od nje kaj več povedati, kam naj se seje, in kako naj se obdeluje.

Kdor misli nemško deteljo sejati, mora pred vsem drugim gledati na svet, ali ji bo ugoden ali ne. Suh svet se ji najbolj prileže; na zamoklji njivi, v meglenih krajih in nižavah se ti ne bo nikoli dobro obnašala; če jo v ilovnato zemljo ali pa po stermin klancih seješ, sem ti

porok, da je ne boš veliko nakosil. Najbolj boš opravil, če jo v debelo in osušno, apnéno in pa laporasto zemljo seješ, tudi v bolj pusti zemlji ti bo rodila, če le ni premokra, in več je boš pridelal kakor drugih detelj, ki jih po navadi Štajarci špogajo. Svet, kamor lucernko seješ, mora čist, ne pa plevélen biti; najbolj se obnese, če se po sadežih seje, ki so njivo plevéla očistili, kakor po okopavini: lanú, korenji, grahoru ali pa mešanci; toda moraš paziti, da je ne seješ na preveč izpito zemljo; bolj ko je svet pust kamor se detelja seje, tem bolj čist plevéla mora biti, in če se je dobro obrastla in eno leto obstala, ti bo, če jo le umno obdeluješ, tudi dolgo bogate obresti donašala.

Marsikter kmetovavec pri sejanji nemške detelje napak ravna in si škodo dela, če jo seje; več ko semena prihrani večjo škodo si napravi; bolj ko je njiva slaba in močirna, bolj gosto se mora detelja sejati. Na gradškem, lipniškem in ptujskem polji se mora na slabeje njive po 34 do 36 funtov semena na oral posejati. — Kjer je detelja redka iz zemlje pribodla, in se pogostoma prazne lehe nahajajo, je kmetovavcu to očitno znamenje, da mu je delo spodletelo; in če je tudi v lehe še kaj poseje, se mu bo malokdaj dobro obnesla. Zavoljo tega se pa nikar ne prestraši, če ti je tudi setva spodletela; dostikrat je le samo seme tega krivo, zato bi bilo kmetovavcu svetovati, da bi seme, preden ga seje, poskusil, ako je kaljivo ali ne; zraven tega se mora pa tudi reči, da se detelja leto za letom nikjer tako ne obnese, kakor bi marsikdo želel.

Če je detelja lepo iz zemlje pribodla, in žito, med ktero je bila vsejana, požeto, jo moraš opléti, saj enkrat vsako leto, in je hujšega plevéla očistiti, potem pa z mavcom (gipsom) ali pepélom ob deževnem vremenu potresti; vzame se ga namreč na oral posetve najmanj poldrug vagán ali pa dva vagána. Če se je na dober svet posejala, se zná že prvo leto dvakrat kositi; toda prva košnja se ne smé prezgodaj, druga pa ne prepozno v jeseni opraviti, sicer bi znala čez zimo pozebsti.

V drugem letu in vse pozneje leta se mora lucernka močno in z oestro brano prevleči, in kolikor starejša je njiva z deteljo, toliko oistreje se mora prevleči; vlačí se po navadi z najtežjo brano, in delo je takrat najbolje opravljeno, če je njiva taka, kakor da bi bila ravno sedaj preorana, da se le prav po malem detelje vidi. Preden se njiva prevleče, jo je dobro s premogovim, šotnim ali pa navadnim pepélom potresti ali pa z gnojnico politi; nikdar pa se ne smé z ravno izkidanim gnojem pognojiti, ker bi se z njim preveč plevéla na njivo pripravilo. Deteljše se mora, kar je le moč, konec zime ali prav zgodaj spomladi ali v jeseni pognojiti. Prevlači se pa pozneje, ko detelja že precej ozelení. Na pusti zemlji naj se detelja toliko časa rasti pusti, dokler še gosta stoji, kadar jo jame pa plevél prerašati, se mora preorati; pusti jo toliko časa rasti, dokler rada in vesela raste, kakih 10 do 20 let.

Čez kakih 6 ali 8 let jo utegneš z velikim pridom na ravno to mesto v drugič sejati.

*) Po 9. listu štajarsk. kmet. časnika.

Nemška detelja se tudi po suhih in takih travnikih seje, na ktere ni voda napeljana, toda se morajo poprej vselej močno prevleči, in potem pa dobro z valjarjem povleči.

(Konec sledi.)

Sadjorejcom!

Spet imam v svoji drevesnici Predvoram blizu Kranja več sto žlahtnih sadnih drevesec posebno pa jabelk in orehov po 21 do 50 kr. novega ali pa po 12 do 30 kr. starega dnarja na prodaj.

Lovre Pintar.

Gospodarska skušnja.

(Sentjaviša na polji odpraviti). Sèm ter tjà na njivah se sentjaviša nahajajo, kjer, če se še tako močno gnojé, vendar le na njih vedno slabo in borno žito klije. Enaki oplasi pridejo največkrat od tod, ker se vlažnost in mokrota, brez katerih ne more nobena reč rasti, prenašajo v zemljo utopite, in z omenjeno mokroto se tudi razmočeni gnojivni drobci pogubé, in žito ostane na takih lehah pritično in borno. Priden in v kmetijstvu izurjen kmet bo take lehe z majhnim trudom s svoje njive tako-le odpravil, ako: Z enakih leh rodovitno perst posname, spodnjo rahlejo kaka dva čevlja globoko izkoplje, in namesti izkopane zemlje ilovce v napravljeno globino nasuje, in jo kar se dá tudi dobro poteptá, po tem s poprejšno odgernjeno rodovitno perstjo zopet pokrije. Če bo tako neplodne lehe zboljšal, bo vidil, da mu bo na njih ravno tako lepo žito rastlo, kakor na drugih krajih. Na taci njivah, ki so s číževimi ali prodastimi žilami preprežene, se dajo take žile s časom tudi odpraviti, če se na enakih krajih, kadar je pešena žila razpeljana, gornja zemlja odkoplje, pesek izkoplje, in za drugo rabo porabi, ali pa po debeli zemlji raztrosi in kar se dá z njo pomeša; posebno če je preveč zamokla, bo po pesku gotovo rodovitniša postala. Za take opravila je najpripravišji pozimski čas. Kdor se enakega dela poprime, bo gotovo svoje njive v kratkem času zboljšal, da mu bodo jele bolj bogato roditi in obilne pridelke donašati.

Živinozdravilska skušnja.

(Morska kost, Ueberbein) se konjem, kakor „Nachrichten für das Transportwesen“ terdijo, tako-le odpravi: Vmane se namreč v morsko kost mazilo, ki se naredi iz 1 unče joda, 2 kvinteljcov jodkalija, 4 unč salmijakovca in 4 unč glicerina. — Tako piše gori omenjeni časnik. Zmes mazila se nam sicer dobro zdí — al pa bo dostikrat zaterla morske kosti? Bog daj, da bi nam skušnje poterdile! Morske kosti ali nadkosti so velika nadloga in se težko odpraviti dajo, zlasti če so zastarane.

Za domače potrebe kaj.

(Slamnati podplati). V nemškem obertniškem časniku se bere, da napravljajo na Saksonskem notranje podplate v čevlje in škornje iz slame. In pravijo, da so za celo obutalo prav koristni in gorki in terpé, ako se dva para dan za dnevom premenjujeta, delj kakor tri mesce.

Naturoznanske reči.

Muhe.

Med mnogoverstnimi merčesi se odlikujejo muhe po številu njih plemen in da tega merčesa je na svetu neskončno veliko. One so najpoglavitejši živež pticem in še celó mnogim svojim sorodnikom. Dasiravno ugonobljajo mnoge mnoge rastljine, s katerih sterženom se njih zalege preživljajo, vendar skerbé tudi za to, da merhovine ne okužujejo zraka. S svojim pikanjem so ljudem in živalim nadležne, in ker delajo svoje zalege dostikrat v drobu živine, so zavaljo tega

kmetovavcom včasih velika nadloga. Muhe so tudi, pred katerim morajo gospodinje svoje zaloge dostikrat bolj skerbno zaperati, kakor pred kradljivimi mačkami. Gotovo delajo dosti koristi in škode, da njih življenje enkrat bolj natanko popišemo. Med 40 do 50 tavženti znanih plemen si izvolimo našo navadno muho.

Marsikterega bravca obide morda studenje in nevolja, ko ga peljemo k zibelki te živalice. Muha, ktera — popolnoma izgojena — s cesarji in kralji iz ene sklede je, ktera pleše po žametovih in židanih blazinah bogatincov, dobiva svoje prvo bitje in svoj prvi živež v konjeku, kravjeku in kurjeku. Iz tega spoznamo, zakaj nadlegovajo neštetilni roji tega merčesa prebivališča, ktere so blizu hlevov imenovane živine.

Ko muha iz jajčica zleze, je červiček, belkastorumen barve in podolgovate podobe. Zada je okroglasta, svetla in gladka, 4 do 5 čert ali linij dolga. Premakljiva glavica je iz dveh delov sestavljena, katerih vsak ima kratko tipavnico z dvema členčkoma. Gornje čeljusti niso enako dolge in so tako skup stisnjene, da se prav lahko misli, da je le ena čeljust. Oči so enojne, nog nima in namesti njih ima oistre, nekoliko vzvišane členčke po trebuhu. Dva sapnika, po katerih dobiva zrak, gresta po celem životu po dolgem. Sprednja dva duška sta na prvem životovem členku, in sta svetlo-ružava, okroglasta z bolj debelim robom; zadnja dva sta na koncu života, in sta bolj velika in tamna kakor sprednja, rožena, skoraj popolnoma okrogla z bunčico na sredi, v kateri je luknjica, s katero sope. Okrog okroglastega in nekoliko vzvišanega ritnika je veliko bradavičic.

Malo dni potem, ko se izležejo, se spremené jajčica v svoji lastni koži v zamoklo rudeče-ružav mešiček; pa tudi v tem ne ostanejo dolgo. Že čez 8 ali 14 dni raztergajo s silo pokrovček. Nek bel mehurček, ki ga ima na glavi, ji menda pomaga pri tem delu. Ko ima namreč muha namen, mešiček raztergati, se prizadeva z napenjanjem in splahnovanjem tega mehurčka pokrovček odzigniti. Ko je to storila in ko so njeni unanji, v začetku mehki deli se dosti uterdili, zgine mehurček. Samo po majhni, vtisnjeni, belkasti in zakrivljeni čertici se spozna mesto razpoka, skozi ktere ga je iz mešička prilezla.

Spervega se komaj spozna, kje bo muha perutice imela; pa kmali ji zrastejo tako močne, da more ostudno prebivališče svoje mladosti zapustiti in si svoje življenje v bolj ugodnih krajih zboljšati. Polokrogla, spredaj nekoliko stisnjena glava stoji navpik in ima dvoje velic, sestavljenih, ružavo-rudečih oči, ktere so zlasti pri njem skoraj tolikošne, kakor cela glava. Na temenu so še tri pičice ali stranske oči. One imajo nekoliko bolj široko čelo kakor oni; oba spola imata pa belo čelo s černo prožico. Spodnji obraz je pa bolj rumen in se nekako černo spreminja. Tipavnice, ktere imajo po tri členčke, so na zdoljnem delu glave. Z ustmi serka muha, to je, spodnja ustnica je zakrivljen žlebiček ali rivček, na ktere ga koncu so črne tipavnice čeljusti. Na rivčku in v njem ležé ob enem jezik, čeljusti in zgornja ustnica. Rivček ima na sredi kolence; tam kjer je kolence upognjeno, so usta z jezikom in nekako šetino. Ustnica je zgorej kakor žlod izdolbljena, da more jezik in šetina v nji ležati, in razcepi se spredaj v dvojno kosmato bunčico. Pred kolencem so okrogle, prav tankim šetinam podobne tipavnice.

Po herbtu je muha pepelnate barve in černo pisana; zadnji del života je ružavkasto siv, černo-marogast in obokast, trebuh blede-rumen, noge so črne. Zgorej v sredi pers so blede-sive perutice z rumenkasto korenino. Podobo tumpaste sulice imajo, so s tankimi kocinicami porasene in imajo na koncu poprečno žilico. Kadar so muhe v pokoji, imajo perutice pol raztegnjene.

Na zadnjem koncu pers ima muha tudi še druge krilca, pokrite z dvojnimi mrenicami. Končnice nog mušnjakov

gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta 1 fl. 80 kr., za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20, za pol leta 2 fl. 10 kr., za četert leta 1 fl. 5 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 16. marca 1859.

Prošnja

do slav. kantonskih gospósk, visokočastite duhovščine, častitih županov in učiteljev ljudskih šol po kmetih.

Tudi najbolja postava nima nobenega prida, ako se ne izpolnuje, ako ne stopi v djanje in ostane le — na papirji.

Visoko deželno poglavarstvo je predlanskem oklicalo postavo zavolj oberanja gosenc in dotični ukaz poslala vsem c. kr. kantonskim gosposkam, naj po svojih županih skerbijo, da bode vsak gospodar obral gosence, in kdor sam tega ne stori, da se stori po najetih ljudéh, pa na njegove stroške. Ob enem je slavno deželno poglavarstvo tudi visokočastitemu škofijstvu poslalo prošnjo: naj naroči gosp. duhovnom in učiteljem po kmetih, da na prižnici in v šoli podučujejo stare in mlade o veliki potrebi in koristi oberanja gosenc.

Ker letošnja mehka zima ni zaterla škodljivega merčesa, — ker je že dosti gosenc živih po drevji, nektore pa bojo še le izlezle, tedaj prosi kmetijska družba vse gori imenovane gospode, naj zvesto spolnujejo, kar ste jim njih višje oblasti ukazale — v prid celi deželi!

Častite podružnice kmetijske družbe pa so naprošene v svojem kraji čuti nad tem, ali se spolnuje višja zapoved, ker ob enem, ko so predlanskem prečastiti deželni poglavar razposlali ukaz zavolj oberanja gosenc in prepoved zavoljo tičjega lova po deželi, so z dopisom štev. 1255 naročili tudi kmetijski družbi, naj se, kakor dosihmal, pridno poganja za dosežbo blagega namena.

Kmetijska družba tedaj le spolne svojo dolžnost, ako razglasi pričujočo prošnjo.

Dostavlja pa še to vsem, ki oberajo gosence, naj pri tem delu ob enem tudi pazljivo gledajo na mladike, in kar jih zagledajo pikastih in marogastih, naj jih odrežejo, ker so bolne in imajo znamenje tiste rastlinske bolezni, ktera tudi sadnemu drevju ne prizanaša.

C. k. kmetijska družba v Ljubljani 13. marca 1859.

Sejte riček!

Ravno sem mislil na vprašanje, ktero je tudi meni v 6. listu „Novic“ namenjeno, obširno odgovoriti: kako se iz „rička“ (Leindotter) olje dela; kar zagledam v 8. listu „Novic“ spisak gosp. Lesjaka iz Dvora na Koroškem, v katerem se natanko popisuje, kako se vésti pri napravljanji tega olja. Ta sostavek se popolnoma ujema z unim, kterega sem bil jaz že za „Novice“ namenil, pa ga potem kakor nepotrebno ponavljanje opustil. Svetujem toraj gosp. Križnogorskemu, in vsem, kterim je za to koristno olje mar, imenovani sostavek v 8. listu brati, kjer je zadosten odgovor na vprašanje v listu 6.

Pri tej priliki priporočam na vso moč vsem kmetovavcom, naj prav veliko rička sejejo; zakaj ta pridelek jim ne bo samo dal obilo olja za domačo svečavo, temuč oni ga bojo tudi vselej lahko in dobro prodali.

Oljnarica „Pod gradom“ (Osterberg) doljske fare pod Ljubljano naredi vsako leto več sto centov olja iz

rička, kterega dobiva iz Tersta, kamor se iz daljnega Ruskega pripeljava.

Znano je, da je kranjski riček veliko boljši kakor rusovski, toraj bodo podgrajska in druge oljnarice raji kranjski riček raji kupovale kakor drugega.

Koliko je z žitnim poljem in sosebno z nogradu opravi, nam ni treba dokazovati. Pretečeno leto se je res obilo vina pridelalo. V tolikih dnarskih stiskah bi bilo to lepa pomoč za Dolence, ako bi se njih kapljica, kakor nekdanj, spečati dala; ali žali Bog! od kar je colnina na horvaški meji odpravljena, vidimo vinske tergovce iz Gorenskega najraje čez Gorjance in Metliko na Horvaško potovati, in tukajšnega vina se ogibati. — Pšenica se je daleč leta 1857 in 1858 tako slabo obnesla, da se v Novem mestu, iz Horvaškega pripeljana, po 2 gold. 5 do 15 kr. stare cene mernik ložej prodá, kakor tukajšna po 1 gold. 35 kr.

Riček potrebuje malo dela, in tudi na slabem zemlji dobro obrodi; toraj je očitno, da današnji dan noben poljsk pridelek tako hitro, tako gotovo in tako obilo dobička ne daje, in toraj potrebnih dnarjev ne donaša, kakor ravno on. Sejte tedaj riček!

V velikem Škerjančjem 12. marca.

Jož. Duller.

Gospodarska novica.

(Kako miši na polji pokončavati?) Predlanskem je kmetijska družba v Monakovem razpisala to vprašanje, in je tistemu, kdor bode najbolji svet vedil povedati, obljubila deset zlatov v darilo. Gosp. fajmošter Jakel je po razsodbi skušenih kmetovavcov pravo povedal in darilo prejel. Živi sovražniki miš — pravi gosp. fajmošter Jakel — so tiči: kajna, sova in vrana, zraven teh pa: jež, podlasica in pa lesica. Teh žival nikar ne preganjajte, marveč jih še vabite na polje svoje, in pokončali vam bojo več miš kakor vse vaše druge priprave!

Nemška, turška in še druge detelje na Štajarskem.

Poduk koristen tudi drugim deželam.

(Konec.)

Turška detelja (Esparssette), ki jo Rusi sladko deteljo imenujejo, je za štajarsko deželo zares prav koristna rastlina, in akoravno je za njo na Štajarskem svet ugoden, jo pa vendar le Štajarci dozda prav po malem sejejo in obdelujejo. Marsikter vinogradšk in gornišk posestnik bi ne bil v letih 1856 in 1857 tožil, da mu živinske klaje primanjkuje, če bi se bil s pridelovanjem turške detelje pečal, in ž njo svoje suhe brežine obsejeval. Kdor to deteljo po brežinah in v goratih krajih seje, se mu gotovo ne bo treba bati še tako suhih letin, da bi mu piče za živino primanjkovalo; lahko bo ž njo svoje goveda na višjo stopnjo povzdigil, ngrade pa v boljši stan pripravil. Štajarske vinske gorice, ravno tako tudi srednji homci, imajo večji del le apnéno zemljo ali pa močno apnéno-pešeni lapor, na kterem turška detelja prav spešno raste in se je lahko prav

veliko pridelal. V močirnih letih se v teh goratih krajih le pičlo druge mervce nakosi; v suhih letinah pa še to malo, kar je iz zemlje pribode, suša do dobrega zamori in popali. Turška detelja je prav zadovoljna rastlina, rada raste še celó v razpoklinah apnénega pečevja in na derčah, če le na kako pest rodovitne perstí zadene; za brežino je omenjena rastlina skoraj najpripravniša, ker jih varje, da jih plohe ne sperajo in poplavijo. Ta detelja ne stori na močirnatem svetu; seje se pa tudi na visocih krajih in če niso premočirnatí, tudi na osojnih stranéh obrodí. Sejejo jo na primer na Odenvaldu, na Spesartu, in odkar so Pfalčanje svoje višine, ki so bile že od nekdanj le goličave, jeli s turško deteljo obsejati, so si na pol več živine zaradili od poprej.

Gojzdje na Štajarskem se od leta do leta bolj zmanjšujejo, posebno pa tisti, ki se med vinskimi goricami razprostirajo; poklesteni in preréjeni so tako, da niso vredni gojzdje imenovani biti. Posestniku le še kak voziček stelje donašajo, družega skoraj nič; z eno besedo: tako so uničeni, da ni upanja, da bi se še kadaj tako okrevali in zarastli, kakoršni so njega dni bili. Preojstre vinorednikove grablje že pri polti vsako bilko, ki iz zemlje pribode, koj tako zatarejo, da se ne more obrasti in kviško kakor drevesce rasti. Take lehe, iz katerih je gojzd popolnoma zginil, ali bo pa kmali po njem, bi kmetovavcu najbolj storile, če bi jih s turško deteljo obsejal.

Turška detelja ni v zemlji tako mehkužna kakor lucernka; seje se med razno žito, največkrat med oves, na praho ali med drugo zelenjavo.

Sejati se mora ravno tako kakor lucernska detelja. Na bolj pusto zemljo se je mora na oral 4 do 5 vagánov posejati, in sicer spomladi kar se dá zgodaj, ravno tako kakor lucernko. Kdor je hoče dovelj pridelati, jo mora vsako leto prevleči in pognojiti; po stermih brežinah se mora po potrebi semena, kadar se je že nekoliko izréčila, zopet vnovič posejati. Po suhih hribovskih senožetih boš vselej najbolj opravil, če boš seme spomladi po takih izrečinah posejal in z rahlo brano prevlekel; vzame se ga na oral 1 do 2 vagána. Omenjena detelja je tudi za to priporočila vredna, ker po brežinah med njo rasteči travi senco dela in jo varje, da je poletna vročina tako naglo ne popali, in ker dobí na nji živina v jeseni dovelj in dobre paše.

Turška detelja se po višavah v goratih krajih po navadi le enkrat, malokdaj po dvakrat kosí. Kosí se pa, kadar jame cvesti, in je za živino prav dobra piča, če se zelena ali suha poklada.

Kdor je hoče pa za seme pustiti, naj ž njo ravna kakor z navadno deteljo, semena bo pridelal dovelj, ker je rodovitna bolj kakor vsaka druga detelja. Na Rajnu jo z veliko koristjo sejejo po opuštenih ali pa na novo napravljenih vinskih goricah; jo pusté, da jame cvesti, potem jo kosijo, po košnji jo pa podorjejo ali pa podkopljejo.

Preden svoj spis končam, moram se nekoliko od drugih zmesnih detelj omeniti, ki jih tū in tam kmetovavci z velicim pridom pridelujejo. Pridelk zmesne detelje je vselej višji kakor vsake posebne. Na rodovitno apnéno zemljo in na dobri srednji svet se seje štajarska detelja z nemško in turško deteljo pomešana, vzame se vsake za omenjeno mešanco tretji del; v bolj ilovnato zemljo sejejo tū in tam štajarsko deteljo ali pa turško, in jemljejo 2 tretjini štajarskega semena, 1 tretjino pa nemške in turške detelje. Po raznih skušnjah bo kmetovavec najbolj zvedil, ktera mešanca se mu bo najgorše obnesla in v kateri zemlji mu bo najbolj storila. — Ondi, kjer štajarska detelja najbogatejše pridelke donša, jo bo gotovo vsak gospodar pred vsako drugo deteljo tudi najraje sejal. Le ondi, kjer štajarska ne stori, bo prav opravil, če se bo nemške, turške detelje ali pa mešance poprijel, in le tiste se deržal, od ktere bo po lastnih skušnjah največ in najboljše klaje pridelal.

Tukaj moram pa še opomniti, da naj kmetovavca, kateri lucernsko deteljo seje, ne ostraši, če bi se mu tudi spervega po željah ne obnesla, da bi jo koj opustil, ker vé, da je ni rastline na svetu, da bi se leto za letom bogato obnesla; tako hitro, ko se bo pa od deteljne koristi popolnoma prepričal, jo bo gotovo rad sejal in z veseljem obdeležoval, ker mu bo tudi bogate kupe najgorše piče od leta do leta donašala, in ne bo se mu bati, da bi mu za živino piče primanjkovalo.

F. Šmid, inženir.

Iz potne bisage.

Prijazni dopisi do strica Bercka Dragana v Verbovcu.

XI. Pismo.

Dragi stric!

Okoli devetih na véliko Šmarnico smo se pripeljali v Šenčur. Vse je imelo prijazno lice. Cerkev lepo okinčana, mergoljenje po snažni vasi, privažanje gostov, vse je označevalo, da danes bode dan veselja. Okoli desete ure se je začela cerkvena svečanost. Opravljala se je pobožno in verno ljudstvo poterdila v pobožnem življenji. Ne bodem Vam popisoval vseh cerkvenih slovesnost, ker ste vidili takošnih veličastnih svečanost katoliške cerkve že dosti, in se veselile z vsemi Verbovčani iz globokega serca vsakokrat, kadar božja previdnost si izbere tudi kakošnega verbovskega sina za srednika med Bogom in ljudmi. Po opravljeni cerkveni svečanosti smo se podali na obed h g. farmeštru.

Kranjskega naroda v vseh stanovih še niso pokvarile metafizične sostave; njemu je vera svojih očakov sveta, in zato ima oznanovavce vere tudi v časti. Moram pa tudi reči, da kranjsko duhovništvo stoji na lepi stopnji pravosti in bogaboječnosti. Med prvimi znanci in prijatelji objamem brata Lovreta Pintarja. To domačo dušo, Vi dragi stric, tudi poznate. Našel sem ga, kakor je vsigdar bil, in kakor Horvat lepo reče: „mož od oka.“ On uči Gorence pisati, brati, rajtati in drevesa cepiti; on je praktičen domoljub. Kaj koristi vzdihovati in obtoževati žalostni stan domovine? Naj vsak v svojem okrožji dela, — in boljše bode.

Ljudstvo je bilo praznično oblečeno. Gledal sem, da bi kje našel národno nošo, kakor je še pri Valvazorji namalana. Kar me je posebno zaunemalo, so visoke zlate „avbe“ Krajnic, tudi sreberu pas ima skorej vsaka. Gosti so se večidel pripeljali. Konji so lepe postave in dobro rejeni.

Ob 10. uri se je začela nova maša; pridigovali so smledniški gosp. fajmošter Hafner prav lepo; terpela je cela cerkvena svečanost čez poldne. Ob eni smo se vsedli h kosilu; mize so bile z jedili in pijačo dobro napolnjene; al jed za jedjo je sledila tako silno počasno, da smo si mislili, da je — polž kuhar. Pa to ni samo tukaj tako, zvedil sem, da je sploh taka dolgočasna navada na Kranjskem pri novih mašah in ženitvah. Lahko rečejo potem: Šest, sedem ur smo jedli — pa še nismo bili siti.

Proti večeru smo se podali na dom mladega novoposvečenega duhovnika in verlega Slovenca, gosp. L. Rožman-a, in tukaj sem imel priložnost viditi dobro voljo kranjskega ljudstva.

Vi veste, dragi stric, da nisem tistih černožolčnih ljudi eden, kateri bi nikomur ne želel dobre volje o pravem času in na pravem mestu. Čeravno je človek „ens metaphysicum“, ima vendar truplo tudi svojo pravico. Škoda, da smo zgubili večji del národne slovesnosti, kakor jo imajo Španjoli, Talijani, Švajcarji, in tudi Nemci so začeli skrbeti za narodne svečanosti in obhajati historične spomine.

Nekdaj je tudi Slovenec imel take; sedaj jo pestuje še edini Zilavčan. Pod staro lipo se mladež malokdaj več zbira, da bi tam rajala, batičkala, svinjkala itd. Mi nismo gojili teh slovesnost, in sadaj nam mladež vasuje, vogljari in — po kerčmah razsaja!

Slovenec je posebno „ens sociale“. On sam živeti ne